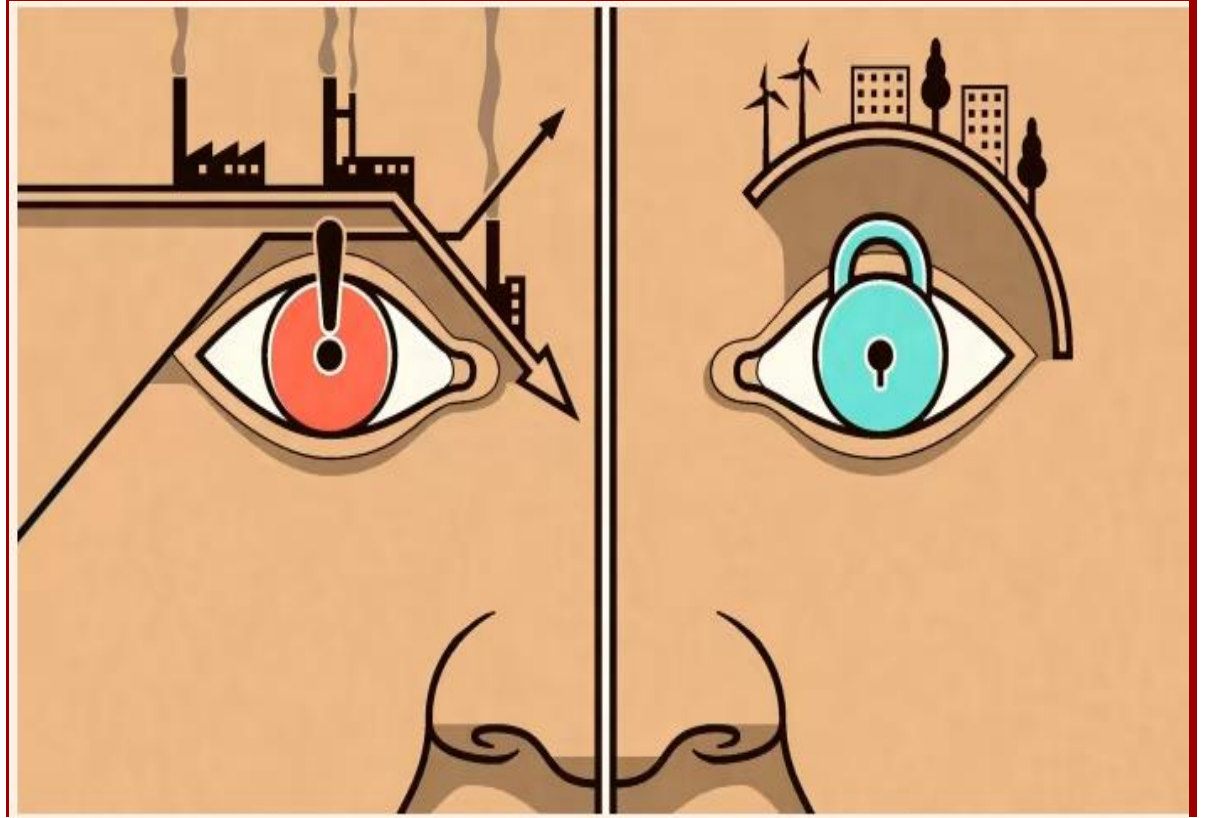

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

5 Mayıs / 2023

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Küreselcilerin iktidara bakış açısı neden değişti?

- ❑ Ak Parti dönemini 2013'ten önce ve sonra olarak ikiye ayırdığımızda , küreselcilik ve ondan kısmi kopuşlar olarak iki ana başlıkta ele alabiliriz.
- ❑ Parti 2002 yılında iktidara geldiğinde derin bir ekonomik kriz ve buna merhem olması beklenen bir IMF programı vardı. Gelindiğinde IMF'in tüm şartlarına uyuldu, Türkiye tarihinde uzunca bir süre kronikleşmiş bir hal alan yüksek enflasyon sorunu, sıcak paranın yarattığı suni bolluk ortamı ve her şeyden önemlisi beklenti kanalının iyi yürütülmüş olması ile çözüldü, ayrıca büyüme gerçekleşti, milli gelir arttı.
- ❑ AB'e üye olmak adına bugün adını sıkça duyduğumuz İstanbul Sözleşmesi de dahil pek çok uyum düzenlemesi yapıldı. Hatta Kürt sorununun çözümüne yönelik ilk adım yine bu parti döneminde atıldı atılmasına ancak o dönemin başarısızlıkla sonuçlanması Türkiye'yi artık hiç olmadığı bir çizgiye doğru evirecekti...
- ❑ Ak Parti için oldukça zorlu bir tercih olan Kürt Açılımı hem ona olan ülkücü ve milliyetçi desteği hem de 15 Temmuz'dan sonra kendisine tam destek veren ülkücü tabanlı tek parti olan MHP'ye olan desteğin azalarak, özellikle ülkücü tabanda bir bölünmeye neden olmuştur. MHP'den ayrılarak ya da ihraç edilerek kopan milletvekillerinince önce İyi Parti ardından ise bugün Sinan Oğan'ın Cumhurbaşkanı adayı olduğu Ata İttifakı'nın Zafer Partisi kurulmuştur.
- ❑ 2013'te IMF'e olan borç sonlandırılmış, ilişki bitirilmiştir. Aynı yıl Gezi olayları yaşanmıştır.

Küreselcilerin iktidara bakış açısı neden değişti?

- ❑ Gezi Olayları ile başlayan Ak Parti'nin ikinci döneminde ikinci kırılma noktası 15 Temmuz Darbe Girişimi'dir. Bu olay başkanlık dönemine geçişi gerekli hale getirmiş ve 2017 referandumundan sonra ise başkalaşım devam etmiştir.
- ❑ Açılım sürecinin başarısızlığı ve hain darbe girişimi başkanlık sistemiyle beraber ittifakları gündeme getirmiş, MHP ile birlikte kurulan Cumhur İttifakı, zaman içerisinde terörle mücadele başta olmak üzere güvenlik politikalarının dozunun artmasına ve daha ulusalcı bir akış açısına sahip olunmasını beraberinde getirmiştir.
- ❑ Ancak en önemli kırılım ekonomi politikalarında giderek neoliberal çizgiden uzaklaşılması ile kendini göstermiştir ki özellikle son iki yılda heteredoks politikalara da geçilmesiyle ekonomi yönetimi geniş kesimlerin eleştirisini almıştır.
- ❑ Özetlemeye çalıştığımız bu iki dönemden ilki , çok bariz bir biçimde küreselci bakış açısına sahipken, ikincisi ise göreceli ulusalcı bir resim çizmektedir.

Küreselci medyadan polemik yaratan seçim yorumları

- ❑ Seçime günler kala Batı basınında, Türkiye Seçimleri'ne ilişkin yorumlar birer birer kapakları süslemeye başladı...
- ❑ Fransız Lexpress hazırladığı kapakta, "Erdoğan ve kaos riski" ifadelerine yer verirken "Avrupa ile ilişkiler, Mülteciler ve Orta Doğu" başlıklarını ele alırken, Putin ile ilişkileri odak noktası yapmış.
- ❑ İngiliz The Economist'in çok tartışılan kapağında "2023'ün en önemli seçimi" başlığı var. Türkiye'deki seçimlere yön vermek için "Erdoğan gitmeli" ve "Demokrasiyi koru" ifadelerine yer verilmiş. Diğer bir vurgu Kılıçdaroğlu'nun seçilmesi halinde Demirtaş ile ilgili durumun hızlı bir biçimde düzelmesi...
- ❑ Fransız Le Point'in hazırladığı kapakta Cumhurbaşkanı Erdoğan var. Başlık: "Savaş tehditleri, yayılcılık, Batı nefreti..." Ayrıca "Erdoğan diğer Putin" ifadeleri ile yine Rusya vurgusu yapılmış.
- ❑ FT, Washington Post, The Independent ve nicelerinde ortak payda seçimlerin iktidar tarafından kaybedilmesi, gerekçesi ise Putin ve Demirtaş ya da daha doğru ifadesiyle yukarıda da değindiğimiz küreselci, neoliberal anlayıştan uzaklaşma olarak görülebilir.

Batı küreselleşmeden çıkarken...(Jake Sullivan öyle dedi)

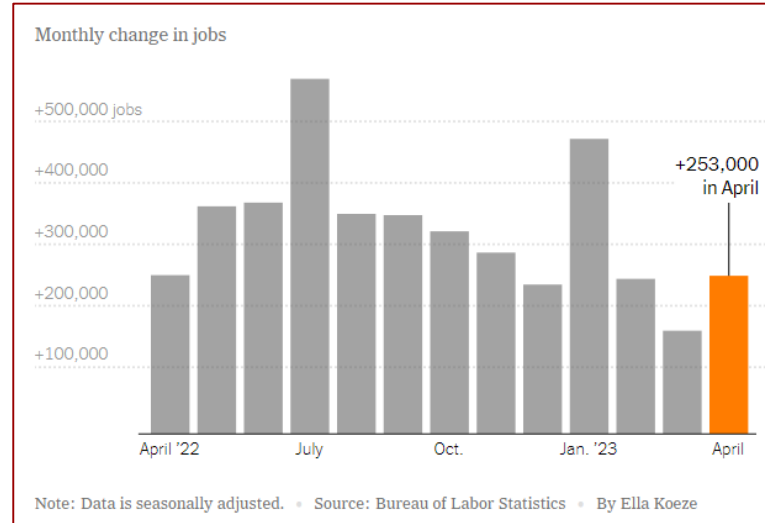
- ❑ Buraya kadar Türkiye Seçimleri'ne Batı'dan gelen yorumların aslında Türkiye'nin küreselci yaklaşımdan zaman içerisinde kopuşuna bağlayarak, bir analiz yapıldı.
- ❑ Diğer taraftan Batı'nın da son yıllarda küreselleşmeden koptuğunu görmekteyiz ancak buradaki kopuş «stratejik ticaret» bağlamında bir kopuştur ve aslında mevcut küresel ticaret sisteminin de sağlıklı çalışmadığının bir tür ıspatı niteliğindedir. (IRA ve yarı iletken üretimi şimdiden bu çıkışı başlatmıştır.)
- ❑ Neden mi? Eskinin küreselleşme mimarı Washington Konsensüsü, serbest ticaret anlaşmalarına dayanıyordu ve büyümenin her türlü hatta finansın öncelenmesi de dahil (meşhur ortodoks para politikaları) mübah sayılıyordu.
- ❑ Oysa ABD ulusal güvenlik danışmanı Jake Sullivan, geçen hafta ABD'nin iç planlarını dış politikayla ilişkilendiren bir konuşmada, savaş sonrası Amerikan projesine enerji veren kamu yatırımı vizyonunun zayıfladığının tespitini yaptı. “Sanayinin içi boşaltıldı. Vergi indirimi, kuralsızlaştırma, kamu yatırımı yerine özelleştirme ve ticaretin serbestleştirilmesi kendi başına amaç haline geldi.” ifadelerini kullandı.
- ❑ Konuşmasında çokça Çin'e atıfta bulunan Sullivan, Çin'in kamucu anlayışına dikkat çekti. Pekin'in hem çelik gibi geleneksel sanayi sektörlerini hem de temiz enerji, dijital altyapı ve ileri biyoteknolojiler gibi geleceğin kilit sektörlerini büyük ölçekte sübvansede ettiğini söyleyen Sullivan, “Amerika sadece üretimi kaybetmedi; geleceği belirleyecek kritik teknolojilerdeki rekabet gücümüzü de erozyona uğrattık.” itirafında bulundu.
- ❑ Sullivan bu krize çözüm olarak modern Amerikan sanayi stratejisiyle yeni bir temel atılmasının gerekliliğine dikkat çekti. Bu kapsamda da şu ifadeleri kullandı: “Bu strateji, ekonomik büyümenin temelini oluşturan, ulusal güvenlik açısından stratejik olan ve özel sektörün ulusal hırslarımızı güvence altına almak için gereken yatırımları tek başına yapamayacağı sektörlerde kamu yatırımlarını devreye sokmalı. Bu strateji, piyasanın yerini almak değil; ulusal refahımız için yaşamsal önem taşıyan sektörlerle uzun vadeli yatırımlar yapmakla ilgilidir.”

Fed ve ECB faiz arttırdı, sıkılaşma devam edecek mi?

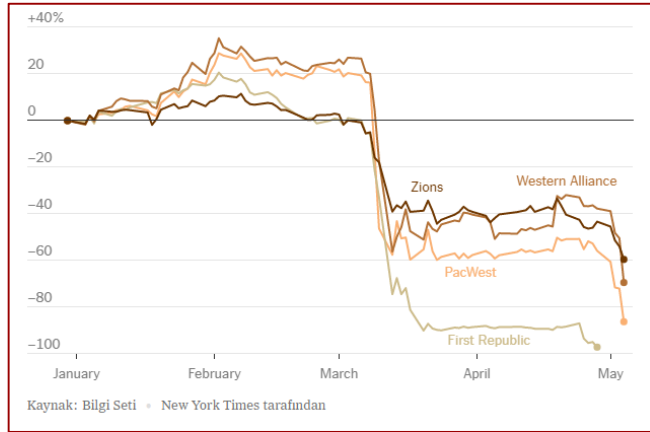
- ❑ ABD Merkez Bankası politika faizini beklentiler dahilinde 25 baz puan arttırdı. Banka tarihteki en hızlı sıkılaşma döngüsüne ara verildiği sinyali verdi. Gelecekte daha fazla faiz artışına işaret eden ifade karar metninden çıkarıldı. Başkan Jerome Powell veri odaklı olarak karar almaya devam edeceklerini belirtti.
- ❑ Sıkılaştırma döngüsü 14 kısa ayda uzun bir yol kat etti ve J. Powell durumu şöyle değerlendirdi:
- ❑ Politika faizinin 500 baz puan arttığını, Federal Rezerv varlıklarında 400 milyar dolar azalma sağlandığını ve son zamanlarda bir dizi banka iflasının kredileri daraltarak bu sıkılaşma döngüsüne hizmet ettiğini ancak düşüyor olsa da halen hedeften uzak olan enflasyonun, çok düşük seviyede olan işsizlikle ve istihdam piyasasındaki ücret baskılarıyla desteklendiği vurgusunu yaptı.
- ❑ Piyasa bu yıl bir faiz indirimi beklerken, Fed bunun 2024'te olabileceğini söylüyor. Anlaşılan o ki bankacılık krizi ile Fed'in kafası karışmış gözüküyor.
- ❑ Avrupa Merkez Bankası (ECB) ise çekirdek enflasyonun 10 ay içinde ilk kez gerilemesinin ardından piyasaların odaklandığı faiz kararını açıkladı.
- ❑ Banka beklentiler doğrultusunda faizleri 25 baz puan arttırdı. Karar metninde Temmuz'da APP kapsamında yeniden alımların durdurulacağı sinyali yer aldı. AMB Başkanı Christine Lagarde da basın toplantısında AMB'nin faiz artışlarına ara vermediğinin çok açık olduğunu belirtti.

ABD'de tarım dışı istihdam beklentiyi aştı

- ❑ Fed Başkanı Jerome Powell gerçekleştirdiği basın toplantısında faiz artırımlarının durdurulup durdurulmayacağına haziran toplantısında ele alınacağını söylerken, açıklanacak makroekonomik verilerdeki sinyallerin önemini artırdığını bildirdi.
- ❑ Bu verilerden en önemlisi haftanın son iş günü açıklanan tarım dışı istihdam idi ve beklentiyi aşarak nisan ayında 253 bin olarak gerçekleşti. Piyasa beklentisi önemli verinin 180 bin olarak gerçekleşmesi yönündeydi. Ancak Mart ayı artış miktarı 236 binden 165 bine revize edildi.
- ❑ Piyasaların verdiği tepkiye bakıldığında;
- ❑ Ons altın ABD tarım dışı istihdam verisinin ardından, 2034 dolardan 1999 dolara kadar geriledi; saat 17.31 itibarıyla yüzde 2,12 oranında düşüşle 2006 dolarda işlem gördü.
- ❑ Dolar endeksi kritik veri sonrası, 101,39 seviyesinden 101,78 seviyesine kadar yükseldi.
- ❑ ABD 2 yıllık tahvil faizi 9 baz puanlık artışla yüzde 3,90 seviyesine yükselirken; ABD 10 yıllık tahvil faizi ise 6 baz puanlık artışla yüzde 3,45 oldu.

ABD'de orta ölçekli bankalarda bulaş riski artıyor!

- Geçtiğimiz haftaki bültende First Republic Bank'ın hisse düşüşünü ve kredi krizini ele almıştık. Bu hafta başı 1 Mayıs'ta , ABD Federal Mevduat Sigorta Kurumu (FDIC), First Republic Bank'ın iflas ettiğini ve JP Morgan Chase'e satılacağını açıkladı.
- First Republic Bank kapatılacak ve 93,5 milyar dolarlık mevduatının tamamı ile varlıklarının büyük bir kısmı JP Morgan'a satılacak.
- San Fransisco merkezli First Republic Bank, 2008 yılında iflas eden Washington Mutual'dan sonra ABD tarihinde iflas eden en büyük ikinci banka. Bu yıl ise ABD'de iflas eden üçüncü kredi bankası.
- Geçtiğimiz aylarda ise Silikon Vadisi Bankası ve Signature Bank de iflas etmişti. First Republic Bank'a ise büyük bankalar tarafından mevduat park edilerek bir kurtarma operasyonu yapılmıştı.
- ABD'nin orta ve küçük ölçekli bankalarındaki risk devam ediyor. Burada dikkat çeken diğer bankalar PacWest ve Western Alliance, Zions ve Comerica
- ...
- PacWest'in hisseleri Perşembe günü yüzde 50, Western Alliance yüzde 38 değer kaybederken; Zions ve Comerica dahil olmak üzere diğer orta ölçekli bankalarda da çift haneli yüzde düşüşler görüldü.

Yurtiçi piyasalar

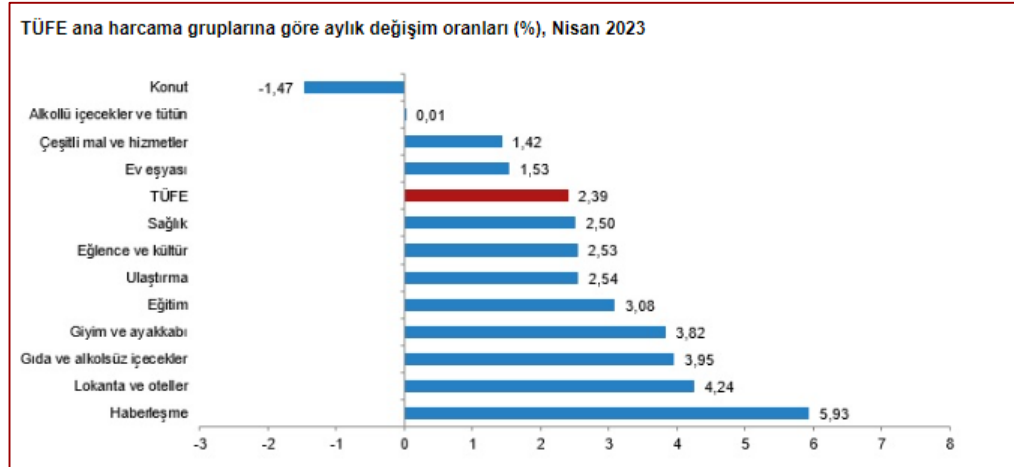
- ❑ Borsada cumhurbaşkanlığı seçimine kısa bir süre kalmasına karşın anketlerin net bir sonuca işaret etmeyerek ikinci tur ihtimalinin yüksek olduğunu göstermesi önemli oranda belirsizlik yaratıyor.
- ❑ Buna bağlı olarak hisse senetleri son iki haftadır zayıf bir performans sergiledi.
- ❑ 14 Mayıs'a kadar olan süre zarfında ve ikinci tura kalınması halinde sonraki iki haftalık dönemde piyasaların yüksek volatilité eşliğinde temkinli bir seyir ortaya koymayı sürdüreceğini tahmin ediyoruz.
- ❑ TCMB verilerine göre yabancılar 28 Nisan haftasında 178,4 milyon dolarlık hisse sattı. Tahvil tarafında ise 11 milyon dolarlık alım gerçekleşti. Yabancılar önceki iki haftayı alımla kapatması sonrası 28 Nisan haftasını hisse satışıyla geçirdi.
- ❑ Diğer taraftan Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun açıkladığı verilere göre, Borsada yatırımcı sayısı tarihinde ilk kez 5 milyonu aştı.
- ❑ HSBC, 14 Mayıs seçimleri sonrası için tercih ettiği hisseleri belirledi. Banka, 5 şirketi öne çıkarırken, bunları BİM, Şok, Anadolu Efes, Koç Holding ve Yapı Kredi Bankası olarak sıraladı.
- ❑ Döviz talebinde ve döviz opsiyonuna dayalı KKM de ise yine seçimlere doğru ilerlerken, artış ivmesi sürmekte.
- ❑ KKM ve katılma hesaplarında biriken tutar, geçen hafta 137,8 milyar TL yükselişle, 2,1 trilyon TL'ye ulaştı ve böylelikle rekor serisini sürdürdü.
- ❑ Fed'in sıkılaştırma döngüsüyle baskılanmasına karşın resesyon ve bankacılık krizi endişeleriyle güç kazanan altın cephesinde bu hafta Fed kararı ve tarım dışı istihdam verisi sonrası bir miktar aşağı yönlü volatilité görüldü.
- ❑ Nisan ayında Türkiye'nin altın ithalatı bir önceki aya göre düşerek 2 bin 883 kilogram olurken, gümüş ithalatı 55 bin 638 kilogram olarak gerçekleşti.

Haftadan kalanlar

- ❑ İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI) nisan ayında 51,5 olarak gerçekleşirken, böylelikle veri üst üste dördüncü ayda eşik değerin üzerinde gerçekleşmiş oldu.
- ❑ ABD Hazine Bakanı Janet Yellen, borç limitine yönelik alınan önlemlerin 1 Haziran'a kadar tükenebileceği ve ülkenin bu tarihten sonra nakit sıkıntısı çekebileceği uyarısında bulundu.
- ❑ Ziraat Bankası, havale akımlarına dayalı seküritizasyon yolu ile 1 milyar dolarlık yurt dışı finansman sağladı.
- ❑ Ücretsiz doğal gaz tüketimine ilişkin EPDK kararı Resmi Gazete'de yayımlandı. Karar ile abonelerden tahsil edilen doğal gaz faturası iptal edilerek 3 gün içinde para iadesi yapılacak.
- ❑ Merkez Bankası, 2023 yılsonu enflasyon tahminini yüzde 22,3, 2024 tahminini ise yüzde 8,8 seviyesinde tuttu.
- ❑ Tennessee merkezli First Horizon ile Kanadalı TD Bank, geçen sene duyurdukları birleşme anlaşmasını karşılıklı olarak sonlandırdıklarını bildirdi.
- ❑ Dünya gıda fiyatları Nisan ayında bu yıl ilk kez artış kaydederek Mart 2022'de Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle kaydedilen rekor seviyenin yüzde 20 üzerine çıktı.
- ❑ Dünya Sağlık Örgütü, COVID-19'un uluslararası halk sağlığı acil durumunun sona erdiğini duyurdu.
- ❑ YSK, yurt dışı ve gümrüklerde şu ana kadar 1 milyon 227 bin seçmenin oy kullandığını açıkladı.
- ❑ Van'daki mitingde konuşan Erdoğan, "Gabar'daki petrolü vatandaşımıza en uygun şartlarda vereceğiz." dedi.
- ❑ Kılıçdaroğlu: Depremzedelere söz verdim, öyle 20 yıl borçlanma falan olmayacak
- ❑ Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, Kremlin'e yapılan İHA saldırılarına somut eylemlerle karşılık vereceklerini söyledi.
- ❑ Ay'ın karanlık yüzünde bulunan Aitken Havzası'nda dev bir yapı keşfedildi.

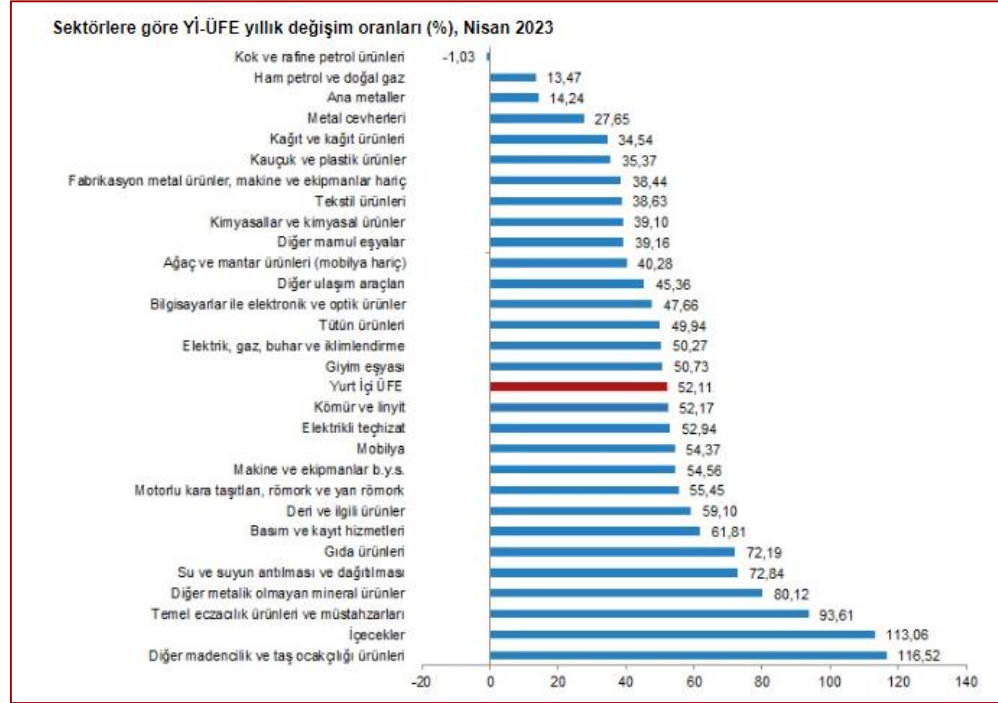
Tüketici Fiyat Endeksi, Nisan 2023

- ❑ TÜFE'deki değişim 2023 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre %2,39, bir önceki yılın Aralık ayına göre %15,21, bir önceki yılın aynı ayına göre %43,68 ve on iki aylık ortalamalara göre %67,20 olarak gerçekleşti.
- ❑ Bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup %13,82 ile giyim ve ayakkabı oldu. Buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise %66,62 ile sağlık oldu.

Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi, Nisan 2023

- ❑ Yi-ÜFE (2003=100) 2023 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre %0,81, bir önceki yılın Aralık ayına göre %7,11, bir önceki yılın aynı ayına göre %52,11 ve on iki aylık ortalamalara göre %105,50 artış gösterdi.
- ❑ Ana sanayi gruplarının yıllık değişimleri; ara malında %41,11, dayanıklı tüketim malında %50,57, dayanıksız tüketim malında %72,13, enerjide %49,93 ve sermaye malında %51,46 artış olarak gerçekleşti.

Gelir Dağılımı İstatistikleri, 2022

- ❑ Son yapılan araştırma sonuçlarına göre; en yüksek eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine sahip %20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay bir önceki yıla göre 1,3 puan artarak %48,0'a çıkarken, en düşük gelire sahip %20'lik grubun aldığı pay 0,1 puan azalarak %6,0 oldu.
- ❑ En son yapılan araştırma sonuçlarına göre Gini katsayısı bir önceki yıla göre 0,014 puan artış ile 0,415 olarak tahmin edildi. Tüm sosyal transferler hariç tutulduğunda Gini katsayısı 0,487, emekli ve dul yetim maaşı dahil diğer tüm sosyal transfer gelirleri hariç tutulduğunda ise 0,423 olarak tahmin edildi.

Sıralı %20'lik gruplar itibarıyla yıllık eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirinin dağılımı (%), 2013-2022

Anket yılı	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Gelir referans yılı	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
İlk %20 (En düşük)	6,1	6,2	6,1	6,2	6,3	6,1	6,2	5,9	6,1	6,0
İkinci %20	10,7	10,9	10,7	10,6	10,7	10,6	10,9	10,6	10,8	10,4
Üçüncü %20	15,2	15,3	15,2	15,0	14,8	14,8	15,2	14,9	15,1	14,7
Dördüncü %20	21,4	21,7	21,5	21,1	20,9	20,9	21,4	21,1	21,3	20,9
Son %20 (En yüksek)	46,6	45,9	46,5	47,2	47,4	47,6	46,3	47,5	46,7	48,0

Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.